

Panča šíla. Dohoda - zásady o vzájemných vztahů mezi Indií a Čínou

- editor007 | 4. července 2024

ČÍNA / INDIE: Panča šíla jsou zásady vzájemných vztahů mezi Indií a Čínou formující dohodu, která byla podepsána mezi Indií a Čínou 29. dubna 1954. Tato dohoda stanovuje pět principů, na kterých se obě země dohodly, aby udržely mír mezi oběma zeměmi ohledně obchodu s Tibetem.

Cílem a zásadami dohody bylo respektování vzájemné suverenity a územní celistvosti, kooperativní neútočení, nevměšování se do vnitřních záležitostí, spravedlnost a spolupráce k vzájemnému prospěchu a mírové soužití. Protože uvedené představuje zásady a cíle jakýchkoliv jednání v současné antropologické válce věnuji dnešní příspěvek tématu, kterému byla 28.6. 2024 věnována konference v Pekingu (Conference Marking the 70th Anniversary of the Five Principles of Peaceful Coexistence) a referát prezidenta Si a ministra zahraničí Wang Yi.

Zájemci o podrobnosti si mohou tuto dohodu nastudovat v kontextu časové osy Čínské lidové republiky. Připomínám současně, že časová osa Čínské lidové republiky zahrnuje důležité události v historii Čínské lidové republiky od jejího vzniku až po současnost, a že Panča šíla a časová osa Čínské lidové republiky mají 6 společných věcí: Čína, Čou En-laj, Bandungská konference, Indie, Indočína, Tibet.

Krátká historie dohody a života jejího iniciátora

Podle V. V. Paranjpeho, indického diplomata a odborníka na Čínu, byly principy Panchsheelu poprvé veřejně formulovány Čou En-lajem (1898-1976), který řekl: Když jsem v prosinci přijal indickou delegaci na tibetských obchodních rozhovorech.

Čou En-laj, čínský politik, diplomat, ministr zahraničních věcí (1949-1958) a první premiér Čínské lidové republiky (1949-1976), sloužil pod předsedou Mao Ce-tungem a pomohl komunistické skupině upevnit moc. Poté pomohl s posílením kontroly a s rozvinutím čínské ekonomie. Zůstal i po reorganizaci vládních orgánů v roce 1954 jako předseda vlády až do své smrti. Zmiňuji se o Čou En-lajovi nejenom kvůli Panča šíla, ale kvůli několika zajímavým a aktuálním aspektům jeho života.

V Tchian-ťinu Čou vstoupil do slavné střední školy Nan-kchaj a stal se aktivistou, jak se dnes říká, na plný úvazek. Jeho politické aktivity se rozšiřovaly a on a několik dalších studentů se dohodli na založení „Společnosti probuzení.“ Byla to malá skupiny přesvědčených, která čítala ne víc, než 25 členů. Při vysvětlování cílů a účelu „Společnosti probuzení“ Čou prohlásil, že „cokoli, co je neslučitelné s pokrokem v současné době, jako je militarismus, buržoazie, vládcí stran, byrokraté, nerovnost mužů a žen, zastaralé myšlenky, zastaralé morálky, stará etika, by mělo být zrušeno, nebo reformováno“ a potvrdil, že účelem Společnosti bylo šířit toto povědomí mezi čínským lidem.

V roce 1966 respektoval kulturní revoluci, přestože ji nikdy aktivně nepodporoval a později dokonce připravil a zorganizoval historicky první návštěvu prezidenta USA v Číně. V únoru 1972 se během ní Richard Nixon (1913-1994) nechal mimo jiné přesvědčit, aby přehodnotil svůj postoj k válce ve Vietnamu (1964-1975). Rok poté, co Nixon rokoval s Čou En-lajem, opustily zničenou asijskou zemi poslední americké jednotky.

V roce 1975 Čou začal obhajovat reformu čínského hospodářství „čtyři modernizace“. Více o

modernizaci čínského hospodářství a politické situaci té doby se čtenář může dovědět ve čtyřjazyčné knize autora příspěvku, nazvané 100 let KS (ISBN 978-80-270-8820-1).

V roce 1974 Čou byl hospitalizován pro nález rakoviny močového měchýře. Úřad premiéra vedl z nemocnice. S vědomím, že umírá, se rozhodl iniciovat jeden z největších a nejdůkladnějších vědeckých výzkumů v historii. Zhruba 650 000 vědců zapisovalo schémata úmrtnosti několika typů rakoviny v letech 1973 až 1975. Výzkum zahrnul každou provincii v Číně a více než 880 milionů lidí. Čou zemřel ráno 8. ledna 1976, osm měsíců před Mao Ce-tungem a mnoho let před dokončením tohoto výzkumu. Po Čouově smrti Mao, sám nemocný, nevydal žádné prohlášení, ale poslal na pohřeb věnec.

Co představuje Panča šíla v buddhismu?

Pět přikázání a zdržet se jich jsou: Násilí, krádež, sexuální zneužití, lhaní nebo pomluvy, požívání omamných látek, jako jsou drogy nebo alkohol. To znamená, i zásady buddhismu jsou dnes včetně Evropy více než aktuální a nadčasové.

Síla, v buddhismu je označení pro morálku nebo správné chování. Skládá ze tří fází osmičlenné stezky – správné řeči, správného jednání a správného živobytí. Zlé činy jsou považovány za výtvar poskvrněných vášní (viz āsrāva), ale jejich příčiny lze vykořenit pouze používáním moudrosti (prajña).

Buddhistická morálka je kodifikována ve formě 10 pravidel (dása-síla), které vyžadují zdržení se: 1) odnětí života; 2) brát to, co není dáno; 3) spáchání sexuálního zneužití (interpretováno jako sexuální chování v rozporu s řádnými společenskými normami, jako je cizoložství, pro laika); 4) zapojení se do nepravdivých řečí; 5) užívání omamných látek; 6) jíst po poledni; 7) účast na světských zábavách; 8) zdobení těla ozdobami a používání parfémů; 9) spaní na vysokých a luxusních postelích; a 10) přijímání zlata a stříbra.

Laici mají vždy dodržovat prvních pět pravidel (pañca-síla). Příležitostně, například během čtrnáctidenního postního dne, mohou dodržovat osm předpisů; prvních devět, přičemž sedmý a osm se spojí v jeden). Za normálních okolností je plných 10 slibů zachovááno pouze mnichy a mniškami, kteří se řídí podrobnými pravidly, která jsou dalším rozpracováním předpisů.

Panča šíla dnes

Na rozdíl od amerického konceptu, který se za Bushovy vlády vztahoval de facto pouze na Čínu, se čínské koncepty snaží o globální platnost a mají za cíl ujistit celé mezinárodní společenství (v prvé řadě však Washington, dnes i EU) o mírových úmyslech Pekingu. Pohled do minulosti na vzestup a pád jiných mocností umožňuje Pekingu „poučit se“ z „chyb“ těchto mocností a vytvořit model růstu a mocenského vzestupu.

Z čínské perspektivy sovětská zahraniční politika byla expanzivní a militantní, což znepokojovalo země mezinárodního společenství a postupně přispělo k pádu SSSR. Čínskou vládou financovaný výzkum, který analyzoval čtyřicet případových studií mocností na vzestupu a pádu, došel k závěru, že země, které se ubraly cestou agrese a expanze, jednoznačně selhaly.

Čína si je proto dobře vědoma toho, že i její strmý politicko-ekonomický vzestup vzbuzuje v ostatních zemích obavy z čínského imperialismu. Neustále se proto snaží tyto obavy rozptylovat a dokazovat mezinárodnímu společenství, že její velmocenský vzestup nikoho neohrozí, a naopak pomůže světové ekonomice a míru. Peking se snaží vyvarovat „chyb“, které byly příčinou mocenského rozkladu a pádu Sovětského svazu.

Nejpoužívanějším slovním spojením popisujícím čínskou politiku se stal tzv. mírový vzestup (heping jueqi). Tento termín poprvé použil poradce čínského politbyra Zheng Bijian v roce 2003. Podle Zhenga čínský vzestup je nevídaným fenoménem ve světových dějinách: Čína nepůjde stejnou cestou plenění a drancování jako Německo před první světovou válkou, či jako nacistické Německo a Japonskou před druhou světovou válkou, a neusiluje o světovou hegemonii (bu cheng ba). Čínský vývoj je poháněn kapitálem, technologiemi a ziskem surovin mírovou cestou.

Koncept mírového vzestupu explicitně zdůrazňuje, že hospodářský a vojenský vývoj ČLR není „hrou s nulovým součtem“ a že Čína není ekonomickým soupeřem, ale naopak zdrojem hospodářských příležitostí. V diplomacii vyzdvihuje multilaterální přístup, regionální spolupráci v rámci nejrůznějších institucí a organizací a řešení sporů diplomatickou cestou. Důležitou součástí konceptu je měkká síla a veřejná diplomacie.

V minulosti čínští vládcí věřili, že národní hospodářská síla je ukazatelem mezinárodního postavení země. Proto se soustředili čistě na růst HDP, čímž se čínská diplomacie stala podle osobního hodnocení příliš pragmatickou a iritující. Zanedbávání měkké síly a veřejné diplomacie částečně přispělo k vzniku teorie čínské hrozby. Na podporu šíření čínské kultury jako součásti aplikace měkké síly ČLR se vyjádřil bývalý prezident Chu Ťin-tchao ve svém projevu k 17. národnímu kongresu Komunistické strany Číny v roce 2007.

Způsob, jakým Peking uplatňuje svou měkkou sílu, na jedné straně, na druhé, způsob myšlení ovlivněný studiem a dlouhodobými pobyty čínských úředníků a poradců především v USA a Velké Británii vytvořil jakýsi „čínský model“ hospodářského rozvoje neboli „pekingský konsenzus“, který konkuruje tzv. „washingtonskému konsenzu“.

Z důkladnější analýzy konceptů mírového vzestupu lze odvodit, že ČLR nevytvořila tento koncept jenom kvůli snížení obav z čínského vzestupu ve světě. Prioritou čínské vlády je totiž kontinuita režimu, jehož legitimita již nespočívá pouze na komunistické ideologii, ale spíše na hospodářských úspěších a zlepšování životní úrovně občanů Číny.

Ve svém referátu na konferenci věnované 70. výročí Panča šila prezident Si mimo jiné řekl (ve vlastním neautorizovaném překladu): Pět principů mírového soužití bylo do čínské ústavy vepsáno již dávno. Pět principů mírového soužití jsou základem čínské nezávislé zahraniční politiky míru. V současné době Čína pracuje na vybudování moderní socialistické země ve všech ohledech a dosažení národního omlazení prostřednictvím čínské cesty k modernizaci. Na této nové cestě budeme i nadále prosazovat pět principů mírového soužití, spolupracovat se všemi zeměmi na budování společenství se sdílenou budoucností pro lidstvo a nově a více přispívat k ochraně světového míru a podpoře společného rozvoje. A svůj referát ukončil slovy (ve vlastním neautorizovaném překladu):

Jeden z předchůdců čínské revoluce před sto lety napsal: “Běh dějin není nikdy hladký. Někdy je sužován obtížemi a překážkami. Nic menšího, než hrdinský duch nemůže pomoci je překonat.” Historická štafeta prosazování světového míru a rozvoje předána naší generaci. Vezměme si 70. výročí Pěti principů mírového soužití jako výchozí bod, vezměme na sebe historické mise a společně vydejme kupředu, abychom vybudovali společenství se sdílenou budoucností pro lidstvo a zahájili pro lidstvo ještě lepší budoucnost.

Ruským politikům, poradcům, podnikatelům a novinářům trvalo dlouho, než se vzpamatovali ze své iluze, že po pádu komunismu byl svět společenstvím, které se řídilo dohodnutými pravidly. Měli idealizovaný obraz Spojených států, který s pomocí vlivu páté a šesté kolony ruskou vládu vyváděl z rovnováhy v chápání záměrů Washingtonu vůči Rusku.

Prezident Putin chápe, že důsledky mylného očekávání ruských vlád ohledně spravedlivých a

čestných vztahů se Západem jsou vážné. Pokud degradace Západu nevyústí v kolaps, válka je nevyhnutelná. Američané a Evropané, kteří nemají žádný vliv na své vlády, které slouží agendě finančně mocných, se snaží nepředstavit si představitelná rizika, která nese s sebou antropologická válka. Nyní, když Západ ukázal všem, že netrpí žádnou hanbou za účast na genocidě, je pravděpodobné, že i ti nejzápadnější Rusové, pátá a šestá kolona si budou držet bezpečnou vzdálenost od Washingtonu a Londýna, protože nebudou mít podporu u obyčejných Rusů, kteří si nehledě na mediální situaci uvědomují hrozbu jaderného Armagedonu. Tváří v tvář této hrozbě všechny ostatní hrozby ustupují do nicoty u všech, kdo neztratil rozum.

Závěr

Podle plánu MZV ČLR Čína využije strategickou roli diplomacie hlavy státu, uspořádá čtyři klíčové regionální a mezinárodní akce a představí jedinečné kouzlo diplomacie velkých zemí s čínskými rysy, řekl na symposiu o globální situaci a čínské diplomacii ministr zahraničí Wang Yi. Těmito čtyřmi akcemi budou Fórum o spolupráci mezi Čínou a Afrikou, Výroční fórum Boao pro Asii, Čínský mezinárodní veletrh dovozu a Fórum o globálních opatřeních pro společný rozvoj. Nemám pochyb, že tyto čtyři akce se dotknou čtyř témat hledání společné prosperity s velkým počtem rozvojových zemí, zejména těch v Africe; dobře vycházet se sousedy; podpora obchodu a globalizace; a podnícení globálního růstu zaváděním Globální rozvojové iniciativy navržené Čínou.

Na konferenci věnované 70. výročí Panča šíla řekl ministr Wang Yi v závěru svého referátu (ve vlastním neautorizovaném překladu): Člověk se učí z minulosti, aby pochopil budoucnost, a jde správnou cestou, aby se dostal daleko. Jako hostitel vzpomínkových akcí vydá Čína Pekingskou deklaraci, která bude odrazem poznatků a důležitého společného porozumění všech stran. V návaznosti na tento nový historický milník bude Čína pokračovat ve spolupráci se všemi stranami, aby pokračovala v naplňování podstaty pěti principů mírového soužití, převzala odpovědnost za budování společenství se sdílenou budoucností pro lidstvo a vynaložila neutuchající úsilí na lepší budoucnost lidstva.

Jak je vidět, Čína se snaží využít toto výročí jako příležitost podpořit budování nového typu mezinárodních vztahů, bude i nadále praktikovat skutečný multilateralismus a plně implementovat Globální bezpečnostní iniciativu. Důležitým faktorem pro multilateralismus (v pojetí autora multiblokové uspořádání světa) a stabilitu je kvalita vztahů a komunikace.

O přestávce Ženevské konference o Indočíně a Koreji indický a čínský premiér Čou En-laj a Džaváharlál Néhrú podepsali koncem dubna 1954 dohodu o obchodních stycích s Tibetem. V její preambuli byly formulovány zásady vzájemných vztahů mezi těmito dvěma státy. Dnes jsou známy jako panča šíla. Principy panča šíla byly dále rozvedeny v deseti zásadách, jimiž se měly řídit vztahy mezi státy, které se účastnily konference v Bandungu v druhé polovině dubna 1955.

Přeji si, aby válkychtiví západní politici odložili strach, uvědomili si, oč jde a vzchopili se vyjít na novou cestu k setkání i s prezidentem Putinem v duchu Panča šíla, dříve, než bude pozdě.

AUTOR: Jan Campbell

[ZDROJ](#)